

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ โดยถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือเห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์ มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้าง ปัญหา และทักษะในการดำเนินชีวิต รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพ และ บุคลิกภาพที่ดี มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดียึดมั่นใน วิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรมประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อมรักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และ สร้างสิ่งที่สังคมให้สังคม (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงต้องจัดให้นักเรียน เกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติในด้านต่าง ๆ ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคน ให้มีคุณลักษณะดังกล่าว

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดให้กลุ่มสาระ การเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียนทุกคนจำเป็นต้องเรียนรู้ เพราะการมีสุขภาพดีเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ประการแรกของคนไทยที่รัฐบาลได้กำหนด ไว้เป็นนโยบาย และมาตรการในการจัดการศึกษาของประเทศ เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มี

สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่สมบูรณ์แข็งแรง มีความรู้คุณค่าคุณธรรมเต็มตามศักยภาพเหมาะสมกับวัย และเท่าเทียมกับอารยประเทศในโลกทั้งปัจจุบันและอนาคต ซึ่งมุ่งเน้นการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมสุขภาพ การป้องกันโรค การส่งเสริม การพัฒนาสุขภาพ และการบริหารจัดการ ชีวิตในทุก ๆ ด้าน เป็นต้นว่าด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม อันเป็นองค์ประกอบของการมีสภาวะสุขภาพที่สมบูรณ์ (กรมวิชาการ. 2545 : 1)

ปัญหาวิกฤติเกี่ยวกับการศึกษาของไทย คือ คุณภาพการศึกษามีมาตรฐานค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของอีกหลายประเทศ ในระดับเดียวกัน เด็กและเยาวชนไทย ยังไม่ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ความสามารถทางวิชาการยังไม่ได้มาตรฐาน ขาดการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น การใฝ่รู้ใฝ่เรียน การคิดวิเคราะห์และใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา ความมีระเบียบวินัย และความซื่อสัตย์ เป็นต้น นอกจากนี้วิธีการสอนของครูยังใช้วิธีบอกความรู้ โดยยัดวิชาเป็นที่ตั้ง ไม่ยึดผู้เรียนเป็นที่ตั้ง ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเผชิญและแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2546 : 33) ปัญหาดังกล่าว อาจเนื่องมาจากหลาย ๆ สาเหตุ และสาเหตุหนึ่งที่สำคัญ คือ เกิดจากครูไม่นำเอาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา มาใช้ในการจัดกระบวนการเรียน การสอนหนังสือเรียนไม่เข้าใจให้นักเรียนอยากอ่าน เนื้อหาไม่สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น และไม่สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน การพัฒนาและการจัดหาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับครูผู้สอน เพื่อให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุตามความมุ่งหมายและหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ และนโยบายของ รัฐบาลอย่างมีประสิทธิภาพครูผู้สอน ต้องให้ความสำคัญตามแนวการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และ พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด มาตรา 23 การจัดการศึกษาต้องเน้น ความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และการบูรณาการการเรียนรู้ มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและ ความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน เกิดการใฝ่รู้

อย่างต่อเนื่อง จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ แต่จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ครูผู้สอนพบว่าการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย โดยที่ผู้สอนยังเป็นแหล่งความรู้ข้อมูลและเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยตรง และความต้องการของผู้เรียนและความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เมื่อพิจารณาเนื้อหาในสาระการเรียนรู้ที่ 4 จะพบว่า หน่วยการเรียนรู้ เรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค เมื่อพิจารณาเนื้อหาแล้วในหน่วยการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาที่มีความเป็นนามธรรม มีทั้งไกลและใกล้ตัวผู้เรียนจะต้องใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้าเอกสารและตำรา จึงจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาจึงไม่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในยุคนวัตกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งผู้สอนมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนา การเรียนการสอนและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้มาใช้แก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นตามที่โรงเรียนตั้งไว้

แนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษามีหลายวิธี เช่น การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น สำหรับหนังสืออ่านประกอบถือเป็นสื่อนวัตกรรมประเภทหนึ่ง ที่นำมาใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพราะหนังสืออ่านประกอบ นอกจากจะให้ความบันเทิงหลายประการ ยังมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง หนังสืออ่านประกอบมีคุณค่าต่อการสอน คือ ความสามารถในการสร้างความสนใจ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในวงการนักการศึกษาว่า ความสนใจเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเรียนรู้ และหนังสืออ่านประกอบถือเป็นสิ่งเร้าความสนใจที่สำคัญในการเรียนการสอน นอกจากนี้ Fusco (1983 อ้างถึงใน สมถวิล พงษ์เกษ, 2538) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการตามระดับการเรียนรู้ และปฏิกิริยาตอบสนองต่อวรรณกรรมของเด็ก โดยใช้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างจาก Sorchman Wadin River middle school ให้นักเรียนอ่านหนังสือที่คัดเลือกไว้แล้วอย่างอิสระ แล้วนำหนังสือที่เลือกอ่านมาวิเคราะห์ด้วยแบบวิเคราะห์วรรณกรรม เพื่อการศึกษาและหลังจากที่เก็บข้อมูลแล้ว พบว่า การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนจากการอ่านวรรณกรรมนั้นขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาของนักเรียนด้วยสอดคล้องกับสมถวิล พงษ์เกษ (2538) สร้างหนังสืออ่านประกอบ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นศรีสะเกษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ประสิทธิภาพของหนังสืออยู่ในระดับใช้ได้ สอดคล้องอัจฉริย์ คงเจริญเขตต์ (2540) สร้างหนังสืออ่านประกอบวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า หนังสืออ่านประกอบวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีประสิทธิภาพ

87.00 / 83.25 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความคิดเห็นต่อหนังสืออ่านประกอบอยู่ในระดับดีมากสอดคล้องกับ บุญเรือง สิงห์สี (2533) สร้างหนังสืออ่านประกอบจากจารีต “ฮิด - 12” ของอิสาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยแต่งเป็นหนังสือร้อยกรองประกอบภาพ หลังจากที่นักเรียนอ่านหนังสือเล่มนี้แล้วนักเรียนชอบเพราะให้ความรู้แปลกใหม่ นอกจากนี้ยังช่วยเผยแพร่และส่งเสริมให้เห็นความสำคัญของจารีตประเพณีในท้องถิ่นของนักเรียนเองสอดคล้องกับปราณี มงขรรคม (2539) สร้างสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง “จังหวัดสิงห์บุรีของเรา” กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง “จังหวัดสิงห์บุรีของเรา” กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (80 / 80) คือ ประสิทธิภาพ 87.62 / 85.10 และสอดคล้องกับศักดิ์ชัย มหิทรเทพ (2547) การสร้างหนังสืออ่านประกอบเรื่อง จังหวัดขอนแก่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมประกอบการเรียนของกลุ่มทดลองภาคสนาม มีคะแนนเฉลี่ยของคะแนนแบบฝึกหัด เท่ากับ 76.68 และคะแนนเฉลี่ยร้อยละของคะแนนทดสอบหลังเรียน เท่ากับ 75.56 ซึ่งผ่านเกณฑ์ประสิทธิภาพการพัฒนาหนังสือที่กำหนดไว้ 75 / 75

จะเห็นผู้วิจัยหนังสืออ่านประกอบทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหนังสืออ่านประกอบ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง การสร้างเสริมสุขภาพสมรรถภาพและการป้องกันโรค จำนวน 5 เล่ม มาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนในเรื่องดังกล่าว อยู่ในระดับเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพของหลักสูตรที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหนังสืออ่านประกอบกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหนังสืออ่านประกอบ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่องการสร้างเสริมสุขภาพสมรรถภาพและการป้องกันโรค ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 / 80

2. เพื่อศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านประกอบที่พัฒนาขึ้น
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้หนังสืออ่านประกอบ เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วย
หนังสืออ่านประกอบกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
เรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านประกอบ กลุ่มสาระ
การเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง การสร้างเสริมสุขภาพ
สมรรถภาพและการป้องกันโรค

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค หลังเรียน
ด้วยหนังสืออ่านประกอบสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนบ้านโสกถารา อำเภอบรบือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม
เขต 1 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียนทั้งหมด 30 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสืออ่านประกอบกลุ่มสาระ
การเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง การสร้างเสริมสุขภาพ
สมรรถภาพและการป้องกันโรค

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและ
พลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกัน
โรค

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หนังสืออ่านประกอบหมายถึง หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

2. ประสิทธิภาพ หมายถึง คุณภาพของหนังสืออ่านประกอบเรื่อง การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค โดยพิจารณาจากผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของผู้เรียนตามเกณฑ์ 80/80 โดย

80 ตัวแรก คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสืออ่านประกอบที่ทำให้ผู้เรียนมีคะแนนจากการทำแบบทดสอบท้ายเล่มด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง การสร้างเสริมสุขภาพสมรรถภาพและการป้องกันโรคกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ขึ้นไป

80 ตัวหลัง คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านประกอบทั้ง 5 เล่ม คะแนนจากการทำแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

3. ค่าดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index) หมายถึง อัตราความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน โดยการเทียบคะแนนที่เปลี่ยนแปลงจากการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนทดสอบหลังเรียน

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนรู้ด้านความรู้ เข้าใจ และการปรับประยุกต์ใช้ความรู้เกี่ยวกับการการสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค ซึ่งแปลผลได้จากคะแนนสอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนรู้ด้วยหนังสืออ่านประกอบเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5. ความพึงพอใจของนักเรียน หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งในที่นี้สามารถวัดได้โดยให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น พึงพอใจมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. หนังสืออ่านประกอบสามารถแก้ปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียน ที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้แบบเดิมที่ขาดสื่อ นักเรียนขาดความสนใจในบทเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
2. หนังสืออ่านประกอบที่สร้างขึ้น สามารถเป็นแบบอย่าง สามารถอ้างอิงหรือเป็นแบบในการที่จะให้ครูนำไปปฏิบัติ หรือเป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านประกอบ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาต่อไป รวมทั้งกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ อีกด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY